

Årsredovisning 2013

Vaxholms Fästnings Museum (svb)

Förord

Det tredje verksamhetsåret är avslutat. De inledande årens erfarenheter har gett stadga inom de fyra verksamhetsområdena. Resultatet är mycket gott! Antalet besökare ökar stadigt. Bolagskonstruktionen med dess ingående kompetenser har entydigt gynnat verksamheten. Av museibolagets fyra långsiktiga mål är två helt nådda. Museets fortlevnad är säkerställd och kompetens för vidare utveckling finns. Vidareutveckling av den museala/kulturella kvalitén pågår liksom arbetet att utveckla Vaxholms fästning som besöksmål.

Museet är i stort självgående. Stödet från SMM och SMHA är dock alltjämt viktigt. Inom verksamhetsområde Samlingar har de viktiga ansvarsfrågorna klarlagts genom det tecknade Låne- och förvaltningsavtalet mellan SMM och VFM AB. Föremålsregistreringen i system Primus pågår.

Framtidstron är stark. Utvecklingsarbetet kommer målinriktat drivas med mottot: "Vaxholms fästning med dess museala och kulturella kvalitéer är ett självklart besöksmål i storstadsregionen".

Stellan Fagrell

Styrelseordförande

Bakgrund

Vaxholms Fästnings Museum grundades som KA 1 förbandsmuseum 1947 och har fram till 2010 drivits av Försvarsmakten. Regeringen har beslutat att Försvarsmakten inte ska bedriva museiverksamhet utan har i stället tilldelat SMM och SFHM 30 miljoner kronor årligen till bevarande av det svenska försvarets kulturarv. Kopplat till satsningen finns ett antal utpekade museer däribland Vaxholms Fästnings Museum.

På uppdrag av SMM genomförde Nolmark Development AB (Node) 2008 en utredning av befintlig organisation, finansiering och verksamhet vid Vaxholms Fästnings Museum, med syfte att ta fram förslag till huvudmannaskap, samverkansformer och möjliga utvecklingsvägar. Utredningsarbetet visade på att ingen enskild aktör var villig att ta över huvudmannaskapet för museet. Förslaget var då att samla en grupp av intressenter villiga att driva verksamheten vidare i bolagsform. Museets vänförening och Strömma Kanalbolag, som

sedan tidigare bedriver annan verksamhet vid Kastellet, var till en början de enda aktörerna, men efter utredningsarbetet anslöt även Node till intressentgruppen.

I januari 2010 bildades bolaget Vaxholms Fästnings Museum AB (VFM AB). Bolagsformen är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning med följande ägarandel; Strömma Turism & Sjöfart 70 %, Vaxholms Fästnings Musei Vänner 15 % och Node 15 %. Vänföreningen håller ordförandeskapet.

Bolagsbildarna har alla olika motiv för sitt engagemang i museet:

- *Vänföreningen* har såväl i sina stadgar som i sin verksamhet att se till att museet utvecklas och kan leva. I detta fall leva vidare. Kan tillföra historiska kunskaper och ett brett kontaktnät.
- *Strömma* genom Vaxholms Kastell: ser museet som en viktig del i Kastellets attraktionskraft, en viktig verksamhet i ambitionen att öppna kastellet mot privatgäster samt inslag som kan förstärka konferensgruppers besök. Kan tillföra synergieffekter på platsen med bokning, dagligledning, marknadsföring och försäljnings och marknadskanaler. Har också erfarenhet av drift av liknade anläggningar på Birka och Nya Älvsborgs fästning.
- *Node* ser museets potential och vill gärna vara med och utveckla den. Intresse av att delta i utvecklandet av innovativa former för att organisera och finansiera museiverksamhet, med hög museal och kulturell kvalitet. Kan bidra med bred kunskap och mångårig erfarenhet av hur man organiserar, leder och bedriver verksamhet inom kulturarvsområdet. Har ett nationellt och internationellt kontaktnät av museer, myndigheter, universitet och ministerier/departement.

Men målet är det samma:

- Att säkerställa museets fortlevnad,
- Att bibehålla och vidareutveckla den museala/kulturella kvalitén vid VFM,
- Att genom museet utveckla Vaxholms Fästning som besöksmål med såväl privatpersoner som grupper och företag som målgrupp och
- Att behålla kompetens för vidare utveckling av museet.

Resultatredovisning

Verksamhetsområde: Publik

Visnings- och programverksamhet

Under sportlovet 2013 introducerade museet en ny version av den s.k. "Monsterjakten". Monsterjakten var en lärande aktivitet för barn, som innefattade en animerad film och en

tipspromenad genom museet. Aktiviteten blev mycket populär och aldrig tidigare har så många barnfamiljer besökt oss, som under den gångna säsongen. I början av sommaren var museet öppet 25-26 maj, 1-2 juni och 8-20 juni och efter midsommar höll vi öppet 24 juni - 1 september. Säsongen avslutades helgen 7-8 september. Under resten av året hade vi öppet för bokade gruppbesök. Vi kan återigen glädjas åt ett fantastiskt år, då besökarna fortsätter att "strömma till" och för fjärde året i följd uppvisar vi ökade besöksiffror till våra utställningar i fästningsmuseet. Under året fanns däremot inget evenemang som i likhet med "Hemliga rum" på Oscar-Fredriksborgs fort året innan, kunde generera drygt 3000 besökare. Barnens dag uppvisade detta år en minskning av besökarantalet, säkert beroende på väderförhållandena, med regn under dagen. En ny aktivitet som mottogs mycket positivt under året, var den 1800-talsdag som genomfördes den 29 juni tillsammans med Vaxholms hembygdsförening och med stöd från Statens fastighetsverk. Dagen lockade mer än 350 besökare till Kastellet och museet.

Museet genomförde under året följande evenemang:

9/6 *Barnens dag. Dans, teater, film, musik, visningar, korvgrillning mm.*

29/6 *1800-talsdag på Kastellet. Brunnsmusik, Dansutbildning, specialvisningar, vernissage.*

1/7 *Militärhistorisk vandring utefter Pålsundets stränder.*

28/7 *Visning av Oscar-Fredriksborgs fort.*

3/10 *Kulturnatten. Specialvisning av utställningen "Livet på Kastellet".*

I samarbete med Sveriges militärhistoriska arv, SMHA och Viking Line lanserades 2013 en ny produkt som heter "Fika med en 180-åring". Detta innebär att det är möjligt att boka en paketresa genom Viking Line som innefattar fika och visning av museet, innan gruppen fortsätter sin färd till Kapellskär och Åland. Paketet blev enligt de enkäter som utfördes av rederiet mycket uppskattat och kommer att vidareutvecklas under år 2014.

Under sommarsäsongen arbetade fyra timanställda med vakthållning, försäljning och visningar. De anställda var uppdelade i två arbetslag som växelvis arbetade varannan vecka.

Försäljningsverksamhet

Museet har på försök under tre år drivit en souvenirbutik och ett mindre café vid ingången till Kastellet den s.k. "Vakten" men då verksamheten inte bar sig, så tvingades vi att lägga ned denna verksamhet. Vi koncentrerar oss i stället till den butik vi har i receptionen till vårt museum.

Utställningsverksamhet

Under 2012 byggde museet upp den första etappen av en utställning som fokuserar främst mot det vardagliga livet på fästningen i slutet av 1800-talet. Denna utställning "Livet på

Kastellet” byggdes upp i museets källare som innehåller ett bageri, ett tvätteri och en mangelbod. Genom den brandutrymningstrappa som fastighetsverket uppförde under senvintern 2012 kunde utställningen visas utan begränsningar under sommaren 2013. Under året byggdes inget i utställningen utan resurserna koncentrerades till att arbeta med den dramadokumentär som vi själva producerar och som levandegör hur en dag på Kastellet kunde te sig år 1890. I filmen medverkar ett stort antal ideellt arbetande statister och skådespelare från museets vänförening och filmen får sin premiär under sommaren 2014. Under våren 2014 kommer utställningen att byggas ut med en biograflokal för den nämnda filmen och efter detta planeras en fortsättning av utställningen i två rum som ska berätta om barnen och maten på fästningen.

I Kastlelets Kruttorn visades under sommaren 2013 en utställning som gick under namnet ”Konflikt”. Det var konstnärerna Britt-Marie Frisk, Lenka Jonesson Deker, Ingrid Külper, Joanna Ocias, Helena Örnfeldt, Elin Magnusson, Åsa Magnusson och Olle Magnusson som fritt fick ge sin syn på, och tolka innebörden av detta begrepp. Utställningarna i Kruttornet ligger utanför museets ”egentliga verksamhetsområde” men genom att vi hjälper fastighetsverket och konstnärerna så hjälper vi oss själva, då utställningarna attraherar nya besökskategorier till Kastellet och museet. Vår insats i dessa projekt sker i form av initiativ, kontakter och viss marknadsföring.

Kustjägarnas miniutställning har under 2013 flyttats till sin ursprungliga plats i Västra linjens runda del där den får en bättre exponering. Utställningen fick under året en ny grafisk utformning. Utställningen kommer att öppna officiellt den 28 juni år 2014.

Redovisning av museets besöksiffror:

Enskilda besökare:	År 2013	2012
Vuxna och barn	7 138	6 803
Besökare i grupp:	3 440	3 400
Antal grupper: 122 stycken. (2012:111)		
Antal besökare i museets utställningar:	10 578	10 203
Antal besökare på evenemang (Vuxna och barn):	1 232	4 807*
Totala antalet personer i kontakt med museet och dess olika evenemang:	11 810	15 010

*Varav drygt 3000 besökte Oscar – Fredriksborgs fort under evenemanget ”Hemliga rum”.

Verksamhetsområde: Samlingar

Under 2013 har försvarsmakten i samarbete med Sveriges militärhistoriska arv, SMHA arbetat för att säkerställa att den vapenmateriel som finns i museet inte utgör någon fara för tredje man. Pjäser och handeldvapen har gjorts permanent obrukbara och kommer i

framtiden att förvaras som deponerat skrot. För de vanliga museibesökarna syns inte detta överhuvudtaget. En projektanställd har på halvtid arbetat hos oss under året för att registrera museets föremål i dataprogrammet Primus.

Verksamhetsområde: Kunskapsuppbyggnad

Museet har i samarbete med Statens fastighetsverk och Vaxholms stad tagit fram en folder över befästningarna i "Vaxholmslinjen". Denna folder blev så populär och fick en sådan strykande åtgång att den fick tryckas i en ny upplaga. Museet hjälpte också staden att ta fram bilder och information i samband med kommunens 30 års jubileum (räknat efter kommunindelningen 1983). Vi har också samverkat med staden genom museichefens deltagande i stadens kulturråd, namnberedningsgrupp, och samarbetsgruppen "Vaxholms lås". Vi har också samarbetat med Vaxholms hembygdsförening.

Sveriges Militärhistoriska arv fortsätter att marknadsföra museet nationellt och internationellt och genom deras förmedling erhöll museet en ryskspråkig guide under sommaren. Museet har genom en projektanställd webbredaktör vidareutvecklat sin information till allmänheten, inte minst genom sökmotoroptimering, internetmarknadsföring, nyhetsbrev och sociala medier. Den "monsterjakt" hon framställde under våren ledde till att denna aktivitet blev ett av sajten "*gratisistockholms*" mest visade evenemang under sommaren. Museet har under 2013 återigen haft god hjälp av vänföreningens affischgrupp. Ett oerhört viktigt stöd. Museet har under året blivit medlem i ARBETSAM vilket bl.a. innebär att vi framöver deltar i deras väl spridda museikatalog, Museiguiden.

Museets chef har under året besvarat historiska frågor från allmänhet och myndigheter. Bolaget har tillsammans med vänföreningen gett ut museets årsbok nummer 53 med historiska artiklar om museivännernas grundande, museets flytt till Kastellet, om kustartilleriets fartyg mm.

Verksamhetsområde: Organisation

I juni 2010 tog det privata bolaget Vaxholms Fästnings Museum AB (svb) över driften av Vaxholms Fästnings Museum från staten/Försvarmakten. VFM AB (svb) är inget museum i traditionell mening utan ett museidriftsbolag. Bolaget ägs av två kommersiella företag tillsammans med museets vänförening. Staten ger ekonomiskt bidrag till museets verksamhet och äger samlingarna. Staten förvaltar också Kastellet där museet är inrymt.

Under året har bolaget köpt tjänster gällande bokning, ekonomi, städning, vaktmästeri och verksamhetsledning av Strömme turism & sjöfart.

Styrelsens sammansättning 2013

Stellan Fagrell, ordförande. (Vaxholms Fästnings Musei Vänner)
Peter Henricson, vice ordförande. (Strömme Turism & Sjöfart)
Lars Aggestedt, ledamot. (Strömme Turism & Sjöfart)
Rebecka Nolmark, ledamot. (Nolmark Development)
Per Andersson, suppleant. (Vaxholms Fästnings Musei Vänner)
Jan Larsén, suppleant. (Strömme Turism & Sjöfart)
Henrik Nolmark. (Nolmark Development)

Fast anställd personal:

Lars Aggestedt, Verkställande direktör.
Erik Himmelstrand, museichef.

Timanställd guide personal:

Ulrika Ankarström
Roger Edlund
Anders Joninger
Mattis Sundin
Eric Thorslund
Anders Lövegård
Lena Åman
Gustav (Ove) Åman

Administrativ verksamhet:

Tjänster gällande bokning, ekonomi, städning, vaktmästeri och verksamhetsledning har köpts av Strömme Turism & Sjöfart.